

VI Lenin

Kommunens lärdomar

Efter den statskupp som betydde slutet på 1848 års revolution hamnade Frankrike för 18 år framåt under den napoleonska regimens ok. Denna regim förde landet inte bara till ekonomisk ruin utan också till nationell förödmjukelse. Proletariatet, som reste sig mot den gamla regimen, tog sig an två uppgifter, en allnationell och en klassmässig: att befria Frankrike från den tyska invasionen och att socialistiskt befria arbetarna från kapitalismen. Denna kombination av två uppgifter var ett högst särpräglat drag hos kommunen.

Bourgeoisin hade då bildat en ”regering för nationens försvar”, och det var under dess ledning proletariatet hade att kämpa för den nationella oavhängigheten. I själva verket var det en regering för ”nationellt förräderi”, vilken såg som sin uppgift att bekämpa det parisiska proletariatet. Men proletariatet märkte inte detta, förblindat som det var av patriotiska illusioner. Den patriotiska idén har sin rot redan i Stora revolutionen på 1700-talet; den kom att behärska sinnena bland kommunens socialister, och en sådan som Blanqui, obestriddligen revolutionär och en varm anhängare till socialism, fann för sin tidning inget lämpligare namn än det borgerliga jämmerropet ”*Fäderneslandet i fara!*”.

Att försöka kombinera motstridiga uppgifter – patriotism och socialism – var de franska socialisternas ödesdigra misstag. Redan i internationalens manifest, i september 1870, varnade

Marx det franska proletariatet för att låta förföra sig av en falsk nationell idé: djupa förändringar hade skett sedan Stora revolutionen, klassmotsättningarna hade skärpts, och även om kampen mot hela den europeiska reaktionen då hade enat hela den revolutionära nationen, så kunde proletariatet nu inte längre förena sina intressen med andra, fiendliga klassers intressen; må bourgeoisin bära ansvaret för den nationella förödmjukelsen – proletariatets sak var att kämpa för arbetets socialistiska befrielse från bourgeoisins ok.

Och den borgerliga ”patriotismens” verkliga motiv gav sig faktiskt ofördröjligen tillkänna. Versaillesregeringen slöt en skändlig fred med preussarna och tog itu med sin direkta uppgift – den gick till attack mot parisproletariatets beväpning, som för den var en fruktansvärd sak. Arbetarna svarade med kommunens utropande och inbördeskrig.

Trots att det socialistiska proletariatet var uppdelat på många sekter var kommunen ett lysande exempel på hur enhälligt proletariatet förmår genomföra demokratiska uppgifter, som bourgeoisin endast förmått proklamera. Utan någon speciell komplicerad lagstiftning, enkelt och praktiskt genomförde proletariatet som tagit makten en demokratisering av samhällsskicket, avskaffade byråkratin och införde att alla ämbetsmän skulle vara folkvalda.

Men två misstag fördärvade den lysande segerns frukter. Proletariatet stannade på halva vägen: i stället för att ta itu med att ”expropriera expropriatorerna” lät det locka sig av drömmar om att etablera en högre rättvisa i landet, enat av en gemensam nationell uppgift; sådana institutioner som bankerna övertogs t ex inte, proudhonisternas teori om ”rättvist utbyte” o d var ännu dominerande bland socialisterna. Det andra misstaget var proletariatets överdrivna storsinhet: det borde ha förintat sina fiender men försökte i stället påverka dem moraliskt, det nonchalerade de rent militära operationernas betydelse i inbördeskriget, och i stället för att genom en beslutsam offensiv mot Versailles kröna sin seger i Paris sölade det och gav regeringen i Versailles tid att samla de mörka krafterna och förbereda sig för den blodiga majveckan.

Men trots alla sina misstag är kommunen ett storslaget exempel på den stora proletära rörelsen under 1800-talet. Marx satte stort värde på kommunens historiska betydelse – om arbetarna under versaillesgängets förrådiska räd efter parisproletariatets vapen hade lämnat

dem ifrån sig utan strid, så skulle den förödande effekten av den demoralisering en sådan svaghet hade medfört för den proletära rörelsen ha blivit mångdubbelt svårare än skadan av de förluster, som arbetarklassen led i strid, då den försvarade sina vapen. Hur stora kommunens offer än var uppvägs de av dess betydelse för hela proletariatets kamp: den satte fart på den socialistiska rörelsen i hela Europa, den visade inbördeskrigets styrka, den skingrade de patriotiska illusionerna och krossade den naiva tron att bourgeoisins strävanden gällde hela nationen. Kommunen lärde det europeiska proletariatet att ställa den socialistiska revolutionens uppgifter på ett konkret sätt.

Den läxa proletariatet fick kommer inte att glömmas. Arbetarklassen kommer att dra nytta av den, såsom den redan gjort i Ryssland, i decemberupproret.

Den epok, som föregick den ryska revolutionen och som beredde marken för den, har en viss likhet med det napoleonska okets epok i Frankrike. Även i Ryssland hade självhärskarklicken fört landet till fasansfull ekonomisk ruin och nationell förödmjukelse. Men det dröjde länge innan revolutionen kunde bryta ut – den sociala utvecklingen hade ännu inte skapat förutsättningar för en massrörelse, och trots hela sin heroism strandade de isolerade attackerna mot regeringen under den förrevolutionära perioden på folkmassornas likgiltighet. Endast socialdemokratin fostrade genom ihärdigt och planmässigt arbete massorna till högre kampformer – massaktioner och väpnat inbördeskrig.

Socialdemokratin förmådde skingra de ”allnationella” och ”patriotiska” villfarelserna inom det unga proletariatet, och sedan det under dess direkta ingripande hade lyckats avtvinga tsaren manifestet av den 17 oktober, tog proletariatet itu med att energiskt förbereda revolutionens nästa ofrånkomliga etapp – det väpnade upproret. Befriat från ”allnationella” illusioner koncentrerade det sina klasskrafter i sina massorganisationer – arbetar- och soldatdeputerades sovjeter o d. Och trots alla skillnader i målsättningar och uppgifter, som den ryska revolutionen stod inför jämfört med den franska 1871, fick det ryska proletariatet tillgripa samma kampmetod som den Pariskommunen införde – inbördeskrig. Det mindes dess lärdomar, det visste att proletariatet inte fick ringakta de fredliga kampinstrumenten – dessa gagnar dess vanliga, vardagliga intressen och är nödvändiga i revolutionernas förberedelseperioder – men det fick heller aldrig glömma att klasskampen under vissa betingelser kan utmynna i former som väpnad kamp och inbördeskrig; det finns tidpunkter då proletariatets intressen kräver att fienderna skoningslöst förintas i öppna väpnade strider. Det franska proletariatet visade för första gången detta i kommunen, och det ryska proletariatet bekräftade det på ett lysande sätt i decemberupproret.

Må vara att båda dessa storslagna arbetarklassuppror slogs ner – det kommer ett nytt uppror, inför vilket proletariatets fiender kommer att visa sig vara svaga och ur vilket det socialistiska proletariatet kommer att utgå med fullständig seger.

Zagranitjnaja Gazeta nr 2, den 23 mars 1908

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 16, s 451-451